

MOŽNÉ ZPŮSOBY ELEKTRONICKÉ KOMUNIKACE S ORGÁNY VEŘEJNÉ SPRÁVY

Hana Jonášová, Michaela Vlková

Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav systémového inženýrství a informatiky

Abstract: *Word "e-government" has become a part of the terminology in our modern society. E-government is a modernization process of the public administration with using new possibilities of information and communication technologies. The main point of the modernization is providing bigger comfort for users in communication with the government by simplifying and accelerating mutual communication.*

Keywords: *eGovernment, Communication, e-Administrative Action, Portal of the Public Administration – Transaction Part, Data Box*

V současné době existuje několik možností jak mohou občané komunikovat s úřady veřejné správy. Mezi nejčastější způsob dnes ještě patří telefon, klasická písemná forma, fax či osobní návštěva na příslušném úřadě. Díky legislativní a technické podpoře se ale hlavně v podnikatelské sféře už stále více přechází k elektronické komunikaci a podání. Důležitými prostředky pro uskutečňování elektronického podání, byly dosud pouze elektronická podatelna, která funguje jako virtuální podatelna, elektronický podpis a Portál veřejné správy (PVS). Ten, jako vstupní rozhraní, pomáhá jednoduchým způsobem jak v orientaci, tak i v komunikaci s orgány veřejné správy. Jeho největší výhodou představuje transakční část, na kterou je „připojena“ řada institucí veřejné správy.

Od 1. 7. 2009, respektive od 1. 11. 2009, se může pro komunikaci s veřejnou správou využívat i další způsob - datová schránka. Od 1. 7. 2009 totiž nabývá účinnosti zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Zákon, kromě jiného, ukládá povinnost orgánům veřejné moci komunikovat mezi sebou elektronickou cestou prostřednictvím datových schránek. Zavádění datových schránek je dalším důležitým krokem elektronizace veřejné správy.[2] Ministerstvo vnitra zřizuje tyto schránky orgánům veřejné moci a právnickým osobám povinně. Fyzickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám jsou datové schránky zřízeny pouze na žádost. Prostřednictvím datových schránek mohou subjekty soukromého sektoru učinit podání vůči kterémukoliv orgánu veřejné správy, ovšem nemohou zatím komunikovat mezi sebou. To bude pravděpodobně částečně umožněno až po 1. 1. 2010.

1. Související legislativa

V budování eGovernmentu bylo nutné provést určité legislativní úpravy, které by pomáhaly v rozvoji online služeb. Mezi zákony související s danou problematikou patří například zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, který ukládá povinnost poskytovat informace státním orgánům, územním samosprávným celkům, jejich orgánům a veřejným institucím. Zákon dále upravuje jakým způsobem, kdy, komu a za jakých okolností jsou výše zmíněné subjekty povinny informace poskytnout.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a změně některých dalších zákonů, je dalším zákonem spojeným s touto problematikou. Účelem zákona je vytváření efektivní státní správy za pomoci informačních technologií. Zákon kromě jiného upravuje provoz Portálu veřejné správy a výstupy informačních systémů veřejné správy. Důležitým nástrojem pro fungování bezpečné elektronické komunikace je elektronický

podpis, který upravuje zákon č. 227/2000 Sb, o elektronickém podpisu. Tento zákon upravuje v souladu s právem Evropských společenství¹ používání elektronického podpisu, elektronické značky, poskytování certifikačních služeb. V roce 2006 byly upraveny postupy kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb a to vyhláškou č. 378/2006. Vyhláška stanovuje podmínky pro poskytovatele certifikátů a časových razítek, bezpečnostní požadavky na ochranu soukromých klíčů.

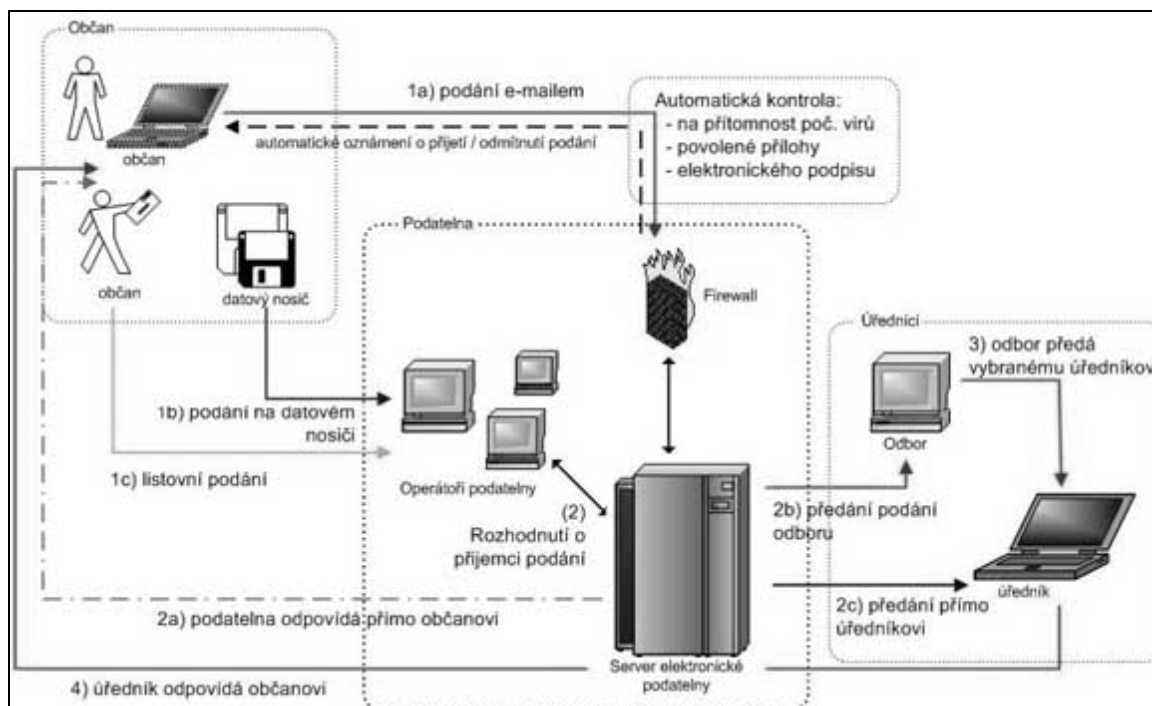
Nařízení vlády č. 495/2004 Sb. ukládá orgánům veřejné správy zřídit elektronické podatelny, v případě malého objemu přijatých a odeslaných zpráv veřejné správy povinnost vybavit své zaměstnance elektronickými podpisy. Tímto nařízením se provádí zákon č. 227/2000 Sb. o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů. Na toto nařízení navazuje vyhláška č. 496/2004, která upravuje činnost elektronických podatelen. Velkou změnu v elektronizaci veřejné správy přináší zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Tento zákon upravuje elektronické úkony státních a dalších orgánů veřejné moci vůči fyzickým a právnickým osobám a mezi orgány veřejné moci navzájem, informační systém datových schránek a autorizovanou konverzi dokumentů.

2. Způsoby podání

Podání lze realizovat hned několika způsoby, jak uvádí obrázek 1. Za prvé lze podání uskutečnit osobně nebo zasláním schváleného datového nosiče na podatelnu úřadu. Pokud je datová zpráva přinesena na datovém nosiči, podatelna vystaví doručiteli potvrzení o převzetí v papírové podobě. V případě zaslání datového nosiče listovní poštou, je toto potvrzení zasláno zpět též listovní poštou. Další způsob podání využívá elektronické služby, to znamená, že se uživatel fyzicky na úřad nedostaví. Podání se zasílá na emailovou adresu e-podatelny nebo je vyplněno pomocí webového rozhraní příslušného úřadu a hned odesláno na centrální server podatelny. [10] Po odeslání elektronického podání z e-mailu nebo z formuláře na www stránce úřadu, odesílatel obdrží automaticky informaci o stavu podání. Přijatá elektronická podání, datové zprávy, prochází určitými kontrolami, např. z hlediska validity elektronického podpisu, čitelnosti, parametrů apod. Neprojde-li podání některou z výše uvedených kontrol, nebude podatelnou přijato, odesílatel obdrží potvrzení o nepřijetí s uvedeným důvodem nepřijetí. V opačném případě je odesílateli zaslána předběžná zpráva o doručení a podání je předáno k vyřízení pracovníkovi úřadu. Pokud pracovník podatelny rozhodne, že se skutečně jedná o úřední podání, je odesílateli zaslána zpráva o přijetí datové zprávy. Tato zpráva obsahuje zaručený elektronický podpis oprávněného pracovníka e-podatelny, PID (identifikační číslo podání), datum a čas, kdy byla datová zpráva doručena.[10] V některých případech už dnes díky PID může žadatel přes internet sledovat v jakém stavu vyřízení je jeho žádost.

---

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

Obrázek 1 - Způsoby podání, zdroj: [10]

Ke komunikaci s orgány veřejné správy lze využít i transakční část Portálu veřejné správy, která poskytuje v současné době prostřednictvím aplikace Podání následující služby (upraveno podle [3]):

- evidenční listy důchodového pojištění, přihlášky/odhlášky zaměstnanců k nemocenskému pojištění, přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2006, potvrzení o studiu/ o teoretické a praktické přípravě (Česká správa sociální zabezpečení);
- daňová správa – elektronická komunikace s daňovou správou probíhá pomocí aplikace Elektronická podání již od roku 2002 (Ministerstvo financí);
- zajišťuje elektronickou cestou sběr dat pro statistiku obchodu se zbožím mezi členskými státy (Generální ředitelství cel);
- služba eTesty značně zjednodušující práci komisařům, kteří výsledky testů uchazečů o idičské oprávnění odesílají do centrály, kde jsou počítačem vyhodnoceny (Ministerstvo dopravy);
- centrální ohlašovna znečištění (Ministerstvo životního prostředí);
- roční výkaz o poštovních službách (Ministerstvo průmyslu a obchodu).

Rozdíl mezi e-podatelnou a e-podáním přes Portál je v tom, že podání neslouží k zasílání zpráv (mailů). Nezbytnými předpoklady pro realizaci elektronického podání přes PVS je přístup na internet, vlastnění kvalifikovaného certifikátu vydaného jednou z oprávněných certifikačních autorit (I.CA, PostSignum, E-Identity) a dále pak program, který umožňuje elektronické podepsání, zašifrování a odeslání datové věty v některém ze schválených formátů. Pro jednotlivé formáty musí být vypracovány plány, ve kterých je odhadnuta jejich podpora. Organizační složky státu a právnické osoby musí od 1. ledna 2009, dle Usnesení vlády č. 1338, o stanovení výstupních datových formátů statických dokumentů textové, obrazové a kombinované povahy v digitální podobě používat formát PDF/A-1a (Portable Document Format – Electronic document file format for long-term preservation) pro statické textové, obrazové a kombinované dokumenty v digitální podobě, formáty PNG (Portable

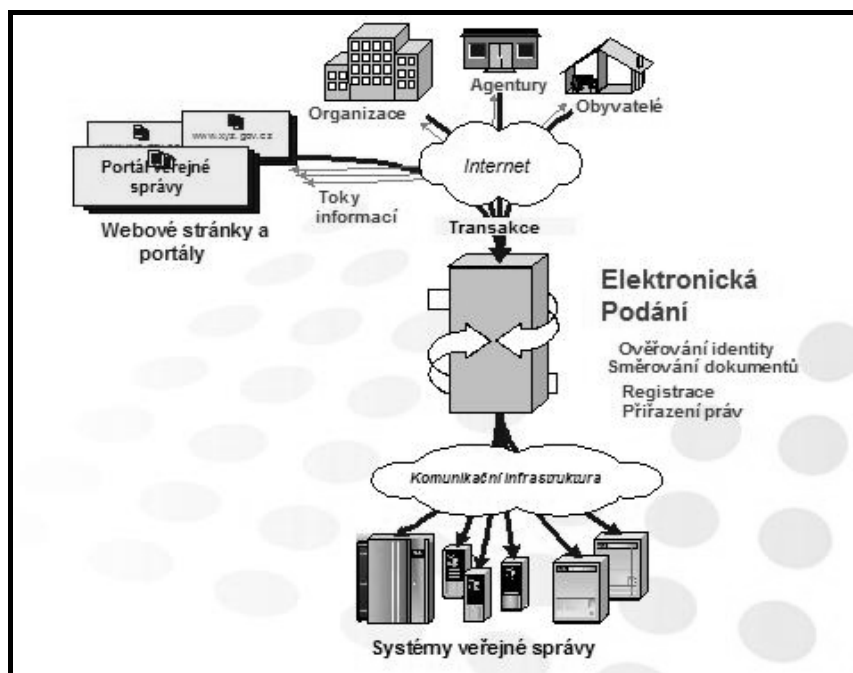
NetworkGraphics) a TIFF (Tagged Image File Format) pro statické obrazové dokumenty v digitální podobě. [11] Toto legislativní opatření je jedním z dílčích kroků při realizaci Projektu pracoviště pro dlouhodobé ukládání a zpřístupňování dokumentů v digitální podobě, s nímž souvisí budoucí vznik Národního digitálního archivu, jehož hlavním úkolem bude trvalé uchování vybraných digitálních dokumentů, především archiválií veřejné správy. [1]

Strategickým cílem e-rozhraní Portálu veřejné správy je mimo jiné i podpořit konkurenceschopnost podniků v dnešním globálním prostředí zpřístupněním informací relevantních pro jejich aktivity. Dílčí cíle by se mohly nastínit do následujících bodů [7]:

- umožnit dynamické vyhledávání dokumentů a informací;
- zajistit pravidelnou aktualizaci informací a časově neomezený přístup k těmto informacím;
- zastřešovat nabídky informací jednotlivých institucí státní správy (ministerstva a další vybrané ústřední orgány) a samosprávy (instituce regionu), případně agentur a organizací pro podnikání;
- umožnit komunikaci a interaktivní vztah veřejná správa – podnikatel a vztah provozovatel systému – podnikatel;
- rozhraní bude budováno jako otevřený systém s možností přizpůsobování stávajících částí a případně s možností budování nových modulů.

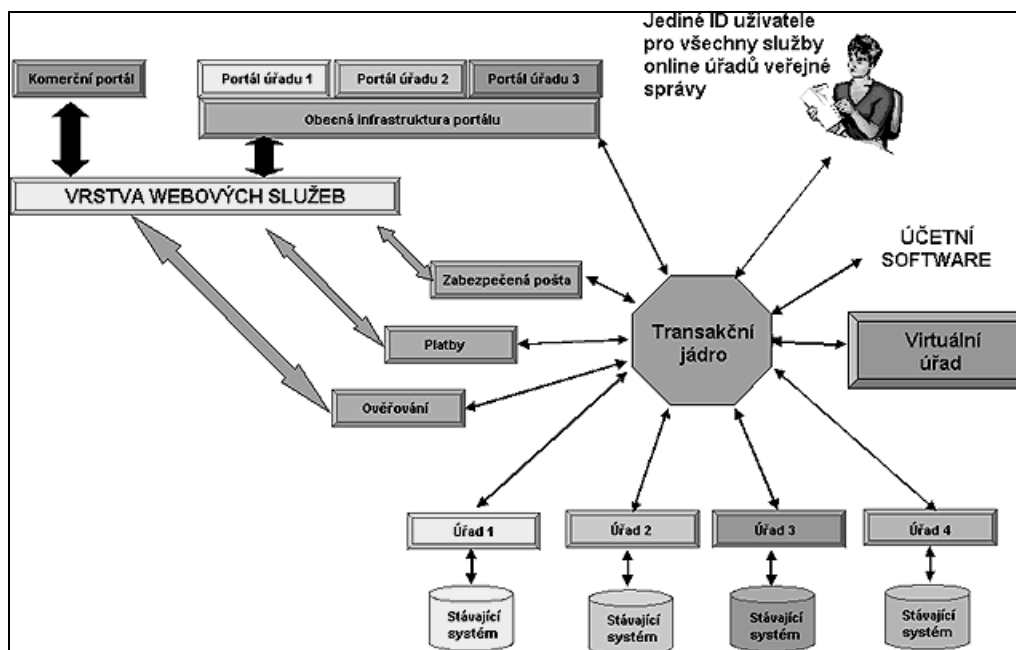
Transakční část Portálu veřejné správy (nazývaná též Government Gateway) je tvořena třemi základními moduly (viz. obr. 2) [8]:

1. registrace a zápis – zde se provádí registrace uživatelů, kteří se přihlašují ke službám a ověřování uživatelů ve všech budoucích transakcích;
2. transakční jádro – je hlavní vstupní bod pro provádění transakcí s úřady;
3. server rozhraní resortu (DIS) – je to rozhraní mezi transakční částí PVS a aplikačními servery resortů nebo úřadů.

Obrázek 2 – Základní architektura PVS, zdroj [4]

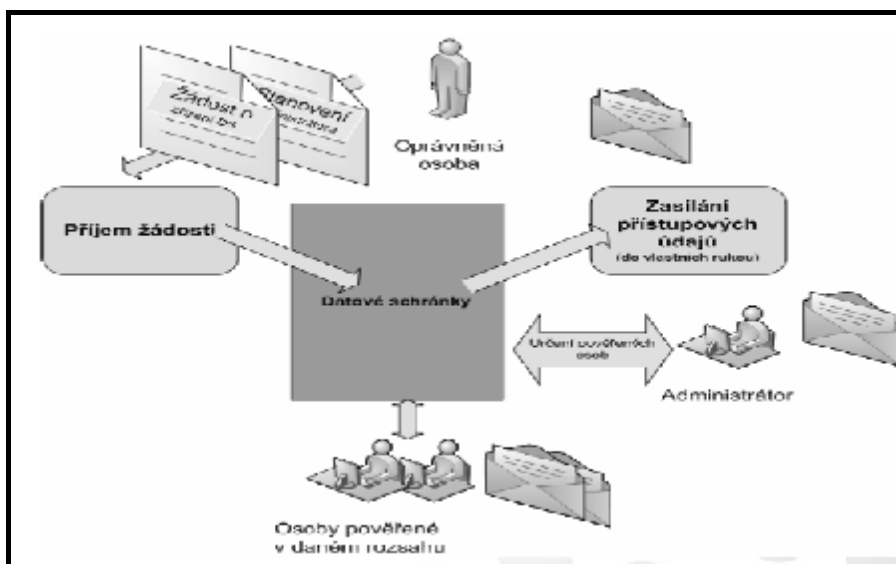
Cílem transakční části portálu je umožnit vyřízení co nejširšího okruhu agend elektronickou cestou, tzn., že občan nebo firma nemusí podávat klasické papírové formuláře či výkazy, ale mohou tyto informace předávat orgánům veřejné správy elektronickou cestou. Vytváří tak společnou infrastrukturu bezpečného propojení úřadů a uživatelů elektronických služeb. Tuto infrastrukturu znázorňuje obrázek 3.

Obrázek 3 – Infrastruktura transakční části PVS, zdroj: [6]

Novinkou roku 2009 v oblasti elektronizace veřejné správy jsou již dříve zmíněné datové schránky. Jejich používání ukládá zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který vstoupil v platnost 1. 7. 2009. Tento zákon upravuje elektronické úkony státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, Pozemkového fondu České republiky a jiných státních fondů, zdravotních pojišťoven, Českého rozhlasu, České televize, samosprávných komor zřízených zákonem, notářů a soudních exekutorů vůči fyzickým osobám a právnickým osobám, elektronické úkony fyzických osob a právnických osob vůči orgánům veřejné moci a elektronické úkony mezi orgány veřejné moci navzájem prostřednictvím datových schránek. Dále zákon upravuje informační systém datových schránek a autorizovanou konverzi dokumentů. [13] Zákon o datových schránkách nijak neruší povinnost úřadů realizovat elektronickou podatelnu. Pouze rozšiřuje počet kanálů možné komunikace o další, efektivnější nástroj. Bude zachována klasická podatelna i elektronické podatelny, ale jejich význam bude klesat.

Informační systém datových schránek představuje uzavřený doručovací informační systém veřejné správy. Obsahuje informace o datových stránkách a jejich vlastnících, uživatelích systému a jejich oprávněních, doručovaných zprávách a postupu doručení. Přístup do datové schránky budou mít oprávněné osoby (fyzické osoby podnikající i nepodnikající, statutární orgán, člen statutárního orgánu, vedoucí organizační složky a vedoucí orgánu veřejné moci) administrátor a pověřené osoby. Osoba oprávněná k přístupu do datové schránky se do ní přihlásí prostřednictvím přístupových údajů, které obdrží od ministerstva do vlastních rukou. Následující obrázek zachycuje přístupnost datových schránek. [12]

Obrázek 4 - Oprávněné osoby, zdroj [12]

Dokument doručen do datové schránky je obdobou dokumentu (zásilky) doručeného do vlastních rukou. Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. V případě, že se daná osoba do datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán, nepřihlásí do datové schránky, je takový dokument považován za doručený, a to posledním dnem této lhůty. Toto pravidlo nebere ohled na skutečnost, zda k vyzvednutí dokumentu opravdu došlo. Zprávy jsou k dispozici v datové schránce do doby jejich vyzvednutí, ovšem po uplynutí 90-ti dní jsou automaticky smazány a to proto, že datová schránka nemá plnit funkci archivu. Pokud uživatel chce zprávy archivovat, může k tomu využít svůj počítač nebo elektronické spisové služby či archivační služby, které bude Česká pošta nabízet.

V případě, že dotyčná osoba nemá přístup k Internetu, bude mít možnost prostřednictvím pověřeného pracovníka Czech POINTU, nechat si za poplatek dokument z datové schránky vytisknout. Nebo naopak zkonvertovat do elektronické podoby a odeslat požadovanému orgánu.

3. Závěr

České firmy ve stále více využívají možnosti komunikovat s úředníky přes internet. Potvrzují to aktuální statistiky počtů elektronických podání přes Portál veřejné správy. Ten zaznamenal za druhé pololetí roku 2008 padesátiprocentní nárůst uživatelů. Transakční část portálu tak nyní využívá více než 67 tisíc uživatelů. Úřadům je měsíčně zasláno v průměru 130 tisíc podání. Celkový počet elektronických formulářů odeslaných přes portál za celou dobu jeho fungování už dosáhl více než třiceti milionů. Růst oblíbenosti Portálu navíc dále pokračuje: každý měsíc přibývá kolem tisíce nových uživatelů. [9]

Takovéto rozšíření elektronické komunikace s veřejnou správou umožňuje rychlý rozvoj související legislativy. Elektronická podání, ale i elektronická forma dokladů, elektronický oběh a archivace dokladů přináší celou řadu výhod, které mohou mít v dnešním konkurenčním prostředí rozhodující vliv. Mezi výhody elektronického podání zejména patří úspora času, finančních nákladů, rychlá komunikace s veřejnou správou, odstranění byrokracie a případné duplicity. Výhod elektronického podání je mnoho, ale vyskytují se i určité nevýhody. Elektronický dokument je sice rychle a jednoduše vytvořen a odeslán, ale

lze jej také poškodit či v horším případě odstranit. V prvních fázích se i zvyšují finanční náklady, které souvisí s technickým zabezpečením pracovišť, zabezpečením samotné elektronické komunikace a proškolením dotčených osob. Výhody ovšem už dnes převládají nad nevýhodami, a tento poměr se bude stále zvětšovat.

Zásadní změna v elektronické komunikaci - datová schránka, slouží prozatím pouze ke komunikaci fyzických a právnických osob s orgány veřejné správy. Ovšem v blízké budoucnosti určitě řada fyzických a právnických osob uvítá možnost nastavení datové schránky tak, aby bylo možné komunikovat nejen s orgánem veřejné správy ale i s jinou právnickou či fyzickou osobou. Posílat prostřednictvím datových schránek účty za elektřinu, plyn či vodu, či je využívat pro vzájemnou fakturaci.

Použitá literatura:

- [1] BERNAS, J., KUNT M.. *Národní digitální archiv*. [online]. 2008 [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <www.issz.cz/archiv/2008/download/prezentace/bernas_nap.ppt>.
- [2] *Datové schránky*. In eGovernment datové schránky [online]. 2008, č. 3 [cit. 2009-03-25] Dostupný z WWW:< <http://www.egovernment.cz/archiv/PDF%203-08/3.pdf> >
- [3] ePodání [online]. 2009 [cit. 2009-04-13]. Dostupný z WWW < <http://www.cssz.cz/cz/e-podani/>>
- [4] HERNADY, R. *Transakční část*. [online]. 2004 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <www.issz.cz/archiv/2003/download/prezentace/hernady_microsoft.ppt>.
- [5] *Informační systém datových schránek* [online]. 2009 [cit. 2009-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://pribram-city.cz.>>.
- [6] *Internetové a portálové aplikace, řešení Portálu veřejné správy pro Ministerstvo informatiky ČR* [online]. O2 Corporation. 2009 [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.cz.o2.com/public/conver/0/90/5b/87036_43969/Internetove_a_portalove_aplikace_nova_verze.pdf>
- [7] JONÁŠOVÁ, H. *Elektronická veřejná správa a její možný vliv na podnikání v regionu*. Edice PhD Thesis, sv. 243, VUT v Brně, Brno, 2004, ISSN 1212-4198, ISBN 80-214-2681-0
- [8] KUBÁTOVÁ, E. *Portál veřejné správy České republiky*. 14. symposium EDI/FACT. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2008 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <www.komora.cz/Files/aHonza/Prezentace/Kubátová_final_EDI-FACT_080418.ppt>.
- [9] NĚMEC, J. *Portál veřejné správy: Firmy přecházejí na e-podání*. [online]. 2008 [cit. 2009-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/listopad-2008/firmy-prechazeji-na-e-podani/1001755/50835/>>.
- [10] *Provoz podatelny* [online]. c2004 [cit. 2009-04-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.podatelna.info>>.
- [11] *Usnesení vlády č. 1338*. Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí [online]. 2008 [cit. 2009-04-16]. Dostupný z WWW: <www.mvcr.cz/soubor/vv-0608-pdf.aspx>.
- [12] ZAJÍČEK, Z.. *Projekt Datové schránky*. Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.egovernment.cz/schranky/ZZ1.pdf>>.
- [13] *Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů*. [online]. 2008 [cit. 2009-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.egovernment.cz/schranky/zakon.htm>>.

Kontaktní adresa:

Ing. Hana Jonášová, Ph.D., Bc. Michaela Vlková

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Ústav systémového inženýrství a informatiky

Studentská 95

532 10 Pardubice

e-mail: hana.jonasova@upce.cz, michaela.vlkova@student.upce.cz

telefon: 00420 466 036 074